

Västra Ingelstads kyrka

Lunds stift

Fasad mot sydöst.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

KRISTINA SIMONSSON, 2019-11-22

jais
arkitekter

Svenska kyrkan
LUNDS STIFT

—

Västra Ingelstads kyrka

Vellinge-Månstorps församling, Skytts kontrakt, Lunds stift

Västra Ingelstad socken, Västra Ingelstad 29:1, Vellinge kommun, Skåne län, Skåne

Beskrivning och historik

Kyrkomiljön

Flygbild från sydöst. Foto: Pär-Martin Hedberg.

Västra Ingelstad ligger på Söderslätt i sydvästra Skåne, en och en halv mil söder om Malmö.

Slättbygden har Sveriges bästa åkerjord. De goda förutsättningarna för odling gjorde redan under förhistorisk tid området attraktivt. Kring 1000-talet, efter befolkningsökning och förbättringar inom jordbruket, skedde en omfattande bybildning. Under 1100-talet bildades socknarna och flera romanska kyrkor byggdes i området. Socknarna var små och kyrkorna ligger tätt, vilket tyder på stor befolkning och bördig, rik jord.

Ortsnamnet är skriftligt belagt sedan 1356 då det skrevs Ingildstad. Västra lades till 1885. Namn med ändelsen -stad antas härstamma från vikingatiden. På en karta över Ingelstad från 1708 låg ett femtontal gårdar tätt samlade omkring bygatan. Kyrkan låg

i nordöst och en vanning, damm, fanns i södra delen. Kring byn var odlingsmarken indelad i en mängd smala tegar. Vid enskiftet 1805 flyttades flera gårdar ut från byn och jorden samlades i större enheter intill gården. I byn byggdes istället gatuhus till hantverkare och arbetare. Byn fick ett stort uppsving i slutet av 1800-talet när järnvägen kom till byn och spannmålshandel startade. Stationen, en bit väster om byn, fick namnet Månstorp och senare Jordholmen. Mejeri, bryggeri, handlare och flera hantverkare fanns i byn under första halvan av 1900-talet. Den raka Kyrkogatan mellan kyrkan och stationen bebyggdes med hus som avspeglar stationssamhället. Järnvägen lades ner på 1970-talet men sedan 2015 finns det åter järnvägsstation i Västra Ingelstad. Kring järnvägen har byn expanderat kraftigt med villor och mer bostäder planeras. I byn finns bland annat F-9 skola med sporthall och bibliotek. Dessa ligger utanför byn, eftersom skolan från början var gemensam för två byar.

Kyrkan ligger på en höjd intill Byvägen, den gamla landsvägen, som är kantad av några gatuhus. Mittemot kyrkogårdsgrinden finns ett gathus från 1870-talet. Nordväst därom finns byn med hus av skiftande ålder. Norr om kyrkan ligger församlingshemmet från 1970-talet och kyrkans parkering. Kyrkogården omges av böljande jordbruksmark i öster och den nya landsvägen.

Ett par kilometer sydost om Västra Ingelstad ligger "Månstorps gavlar", rester från en 1500-tals borg med vallgrav, vars ägare haft inflytande över kyrkan genom utbyggnader och gåvor. Vid skånska kriget på 1670-talet förstördes borgen och Månstorps gård omvandlades till militärt boställe.

Månstorps gavlar.

Kyrkobyggnaden

Eventuellt föregicks stenkyrkan av en träkyrka. Gravar äldre än stenkyrkan påträffades vid grävningsarbete för pannrummet 1936 vilket kan tyda på en äldre kyrka. Stenkyrkan är troligen byggd på 1100-talet. Den har senare under århundraden byggts till och om. Nedan följer ett urval från underhållsplanen.

Den romanska stenkyrkan hade långhus, smalare kor och troligen halvrund absid. Ingångar fanns i norr och söder, fönstren var små och satt högt. Omkring 1300-talet byggdes ett vapenhus mot söder med trappstegsgavel. Kyrkan valvslogs under andra hälften av 1400-talet. Nya fönster togs upp eftersom de gamla kom ovanför valven.

På 1520-talet revs det gamla koret. Långhuset förlängdes och ett fullbrett, rakslutet kor byggdes. En gravkammare till familjen Krummedige på Månstorp uppfördes under det nya koret. Byggherre anses vara Anne Rudsdotter, maka till det danska riksrådet Henrik Krummedige. Han var den första som begravdes i gravkammaren. Godset hade eget tegelbruk som levererade tegel till utbyggnaden.

1593 begravdes Henrik Bille på Månstorp i gravkammaren. Hans änka, Christence Viffert, byggde då om korgaveln till nuvarande rundade barockform. Hennes initialer C W sattes in i gaveln. Eventuellt uppfördes då även strävpelarna mot korets södra mur.

1704 byggdes en klockstapel av trä väster om kyrkan.

1756 gjordes en ny läktare till kyrkan som två år senare målades med bilder. Målningarna finns nu återigen i kyrkan efter att länge varit placerade på museum. Även bänkdörrarna målades med bilder.

1855 byggdes ett torn, ritat av H.J. Strömberg. Fönsteröppningarna fick sitt nuvarande utseende. Det gamla vapenhuset inreddes med bänkar.

1874 var det visitation av biskop Flensburg, tornet ansågs ”mycket bristfälligt”, kyrkan ”bar spår av vanvård”.

1895 var tornets taklag rötskadat. Tornet försågs med en ny tornspira efter ritning av arkitekt Ludwig Peterson på Överintendentsämbetet. Nya solbänkar av cement tillkom vid fönstren.

1936-37 gjordes en omfattande reovering av kyrkan efter arkitekt Eiler Græbes förslag. Sakristian flyttades från koret till vapenhuset i söder. Nytt tegelgolv lades i kyrkan, nytt brädgolv lades i sakristian och under bänkarna. Golvet sänktes 30 cm. Ny vägg byggdes mellan kyrkorum och ny sakristia. Ett fönster togs bort och en ny dörr togs upp i sakristian. Ny vägg byggdes mellan vapenhus och kyrkorum. Nya ytterdörrar sattes in. Orgelläktaren byggdes om och förstorades. Predikstolen flyttades och fick murat underrede. Bänkarna byggdes om. Altarskåp, predikstol och bänkdörrar konserverades och tidigare färgsättning togs fram. Ny röd färgsättning tillkom på bänkarna. Kyrkan fick elektrisk belysning och centralvärme installerades. Kaminerna

togs bort och ett nytt pannrum byggdes under det gamla vapenhuset. Stenkistor hittades under kyrkans murar vid grävning för pannrummet. Gravkoret som varit igenmurat i 100 år ställdes i ordning. Nytt tegeltak lades. Förmodligen förnyades kyrkans fönsterbågar och glas vid denna tid.

Fragment av kalkmålningar påträffades både 1913 och 1937. Dessa bestod av kvaderindelning av ribborna och ornamentala bågar. Målningarna kalkades över.

1956 utfördes förstärkning av korvalvets murar.

2003 gjordes en permanent återplacering av läktartavlorna i kyrkan som varit deponerade på Historiska museet i Stockholm.

2014 renoverades kyrkan exteriört med putslagning, kalkning och ommålning.

Exteriör

Kyrkan består idag av långhus som är förlängt och avslutas med ett rakslutet kor i öster i samma bredd som långhuset. Samt ett torn i väster och en sakristia i söder. Långhuset är från 1100-talet, östförlängningen från 1520-talet och tornet från 1855 med spira från 1895. Nuvarande sakristia, tidigare vapenhuset, mot söder byggdes omkring 1300-talet. Mot korets södra sida står två kraftiga strävpelare avtrappade i två nivåer, avtäckta med tegel. Kyrkan är vitputsad med tegeltak och har spetsbågiga fönster.

Kyrkans murar i långhuset är uppförda av tuktad gråsten med inslag av kritsten. Kring fönstren från 1855 är byggt med tegel. Östförlängningen är byggd av handslaget tegel. Tornet är i nedre delen av gråsten och övre delen av tegel. Före detta vapenhuset mot söder är byggt av tuktad gråsten och tegel. Samtliga byggnadsdelar är spritputsade med slätputsade omfattningar, listverk och detaljer. Kyrkan är vitkalkad.

Förlängningen av långhuset markeras tydligt med att hörnkedjan på ursprungliga långhuset har slätputs. Gränsen för utbyggnaden markeras även av olika takgesimser. Långhuset har en takgesims med en rundbågsfris och östförlängningen med sågtandsskift. Det har varit problem med hållfastheten i förlängningen där murarna trycks utåt. Ankarslut i murarna och de båda kraftiga strävpelarna på södra sidan visar på detta.

Sockeln har mycket varierande höjd på grund av nivåskillnader, är något utkragande och spritputsad.

Koret har en barockgavel från 1593 med svängda former och fem tinnar. Initialerna C W på gaveln betecknar Christence Viffert som byggde om gaveln till nuvarande utseende. Sågtandsskiftet och blinderingarna bibehölls vid ombyggnaden.

Fasad mot sydöst.

Barockgavel mot öster.

Hörnkedja vid östförlängningen.

Gravsten över kyrkoherde Cervin.

Tornets övre del har slätputsade hörnkedjor som övergår i tornets fyra gavelrösten med ett listverk av trekantsbågar under takfallet.

Kyrkans huvudingång är i tornets västra fasad. Det finns även en ingång i öster till koret samt en ingång till sakristian och en torningång. Västportalen är spetsbågig i två språng och slätputsad. Pardörren är raksluten och klädd med profilerad ekpanel på

utsidan. Sakristian och koret har raktäckta dörrar endast omgivna av ett slätputsat murband. Samtliga tre dörrar är från 1930-talet. Handtag och lås är moderna. Till torntrappan leder en rundbågig plankdörr klädd med grönmålad panel i fiskbensmönster. Mot östra sidan av torntrappan är fäst en gravsten över kyrkoherde Cervin (1670-1735) med hustru och fyra barn. Stenen låg tidigare inne i kyrkan.

Kyrkans nuvarande fönsteröppningar togs upp 1855. De är spetsbågiga och omfattas av två slätputsade språng. Fönsterbågarna är av brunt trä indelat i två rundbågar och blyspröjsat antikglas. De förnyades förmodligen 1937. Solbänkarna är täckta med cementskivor. I före detta vapenhuset finns ett runt fönster med glasmålning. Tornets har ljudöppningar med brädluckor åt alla väderstreck. Muröppningarna är parställda inom en spetsbågig slätputsad nisch. Öppningarna skiljs av kolonner.

Den västra ursprungliga delen av långhuset har spår av ursprungliga öppningar som dokumenterades vid ombyggnaden 1937 och murverksundersökningen 1993. De flesta är helt överputsade men en romansk fönsteröppning är synlig på norra fasaden och är slätputsad.

Samtliga delar utom tornet har sadeltak belagt med röda enkupiga tegelpannor. Tornets åttasidiga spira är täckt med gråmålad plåt i skivtäckning. Tornspiran kröns av kors och kyrktupp.

Interiör

Vapenhuset i tornets bottenvåning har tegelgolv, vitputsade väggar och lågt i tak. Taket är orgelläktarens golv med inklädda träbjälkar och puts däremellan. På norra sidan leder en trätrappa upp till läktaren. Lite dagsljus kommer från fönster som mestadels döljs av det låga taket.

En pardörr med blyspröjsat glas från 1937 leder till kyrkorummet som består av långhus och upphöjt kor. Golvet är belagt med rött tegel från 1937 i långhus och kor. Under bänkkvarteren och innanför altarringen ligger fernissat brädgolv. Väggar och valv är putsade och vitkalkade.

Långhuset upptas av tre kvarter med slutna bänkar delade av en mittgång och en sidogång från sakristian i söder. Predikstolen står på södra sidan. Öster om den är kororgeln inplacerad i ett bänkkvarter.

Kyrkorummet är välvt med fem travéer, tre i långhuset och två i östförlängningen. Kryssvalven i långhuset vilar på tresprångiga pilastrar med kragband. Ribborna har firsidigt snitt som avsmalnar nertill. Valven dateras till omkring 1400-talets mitt.

Gördel- och sköldbågat har följdskift mot valvkapporna. Skvallerhål finns i valvkapporna. Östförlängningens valv är slagna samtidigt med dess uppförande på 1500-talet. Dessa kryssvalv utgår från murarna utan pilastrar och utan ribbor. I taket hänger mässingskronor.

I det upphöjda koret finns innanför altarringen det breda snidade altarskåpet från Antwerpen tillverkat i början av 1500-talet ovanför det murade altaret. I koret inryms även dopfunt och digitalpiano. På norra väggen hänger en inmurad gravsten med relief i helformat av Henrik Bille i rustning och Christine Viffert samt evangelistsymboler. Mannen begravdes i gravkammaren 1592, men inte Christine som gifte om sig.

Långhuset mot koret.

Långhuset mot orgelläktaren.

Nergången till gravkammaren är via en murad tegeltrappa i norra kormuren. Gravkammaren återöppnades 1937 efter att ha varit stängd i 100 år. Gravkammaren är välvd, på golvet ligger tegel, väggar och valv är putsade och kalkade. Tre barnkistor och fem vuxenkistor står i gravkammaren. Vuxenkistorna nytillverkades 1937.

Sakristian, i det tidigare vapenhuset, har fernissat brädgolv, vitputsade tak och väggar. Här finns ett litet runt fönster med glasmålning från 1939 av Armand Rossander med motivet den barmhärtige samariern. En stor samling av prästporträtt hänger i sakristian, bland annat ett från 1691. Skisser till kyrkans textilier av Märta Måås Fjetterström hänger också i sakristian liksom minnestavlor över döda i församlingen från mitten av 1800-talet.

Orgelläktaren i väster byggdes om och förstörades 1937. Barriären har målningar av evangelisterna, Jesus, Moses och lärjungar. Målningarna från mitten av 1700-talet satt tidigare på drängläktaren. När denna revs flyttades målningarna till Historiska museet i Stockholm. De sattes åter upp permanent 2003. Ovanför orgelläktaren finns ett kryssvalv byggt vid tornets uppförande 1855.

Tornets övre våningar nås utifrån. Vinden över långhuset har sentida taklag av fur med sparrar, hanband, tassar, stödben. Takpannorna vilar dels på spån, dels på brädor.

Valven är isolerade med mineralull. På tredje våningen finns klockvåningen. Golvet är belagt med brädor, väggarna vitputsade och det är öppet upp i tornspiran. Dubbla ljudöppningar finns i alla väderstreck. Klockstolen av fur bär två klockor.

Inredning och inventarier

Altaret av putsat och kalkat tegel är troligen från 1520-talet när koret byggdes. Sekundär överdel av träbrädor.

Altarskåp från omkring 1520 tillverkat i Antwerpen. Det är det enda nederländska skåpet i Skåne, vanligtvis kom skåpen från Nordtyskland eller var inhemska. Skåpet är av rikt snidad bemålad och förgylld ek, kompletterat med enstaka senare delar av fur. Krucifixet av metall liksom predellan är senare tillkommna. Skåpet som varit övermålat har konserverats vid flera tillfällen, senast 1994 av Lars Sandberg. Skåpet är märkt med symbolen för staden Antwerpen, en liten handflata, på flera ställen. Corpus består av sex skåp med ett myller av snidade detaljerade figurer som framställer Passionshistorien med Jesu lidande. Kring dessa finns sex flygelmålningar. På baksidan är målat med helgonbilder. Skåpets tillkomst är osäker. Kanske köptes det i Antwerpen av Anne Rudsdatter på Månstorp när koret byggdes till. Eller så tillverkades det för en kyrka i Malmö och köptes till Västra Ingelstad när helgonbilder i samband med reformationen rensades ut. I St Petri kyrka i Malmö var en så kallad ”bildstorm” 1529. Skåpet ställdes ut på Baltiska utställningen 1914.

Altarskåpet från 1520-talet från Antwerpen. De snidade bilderna skildrar Passionshistorien med Jesu lidande.

Altarringen av trä har en femsidig plan. Räcktet består av sågade balusterdockor målade i grått och rött och svart överläggare. Knäfallet är klätt med gult tyg.

Dopfunten är från 1967 av sandsten, utförd av stenhuggarmästare Eric Johansson. Ritad av arkitekt Torsten Leon-Nilsson. Cylindrisk cuppa som avsmalnar neråt. Smalare skaft som avsmalnar uppåt mot cuppan. Hela stenytan är lågerhuggen.

Den förtvivelade Mari under korsfästelsen. Detalj av altarskåpet.

Kristus döda kropp stödd av Maria och Johannes. Detalj *Törnekronan sätts på Jesu huvud av soldater. Detalj.*

Predikstolen är från 1620-talet av skulpterad ek. Skänkt av Frans Rantzau, herre på Rantzauholm. Han var son till Christence som byggde om östgaveln. Baldakinen är

från 1742. Står på ett murat fundament från 1937. De ursprungliga färgerna togs fram 1937 av konservator Oswald Oswald.

Sidorna har grovt snidade figurer av evangelisterna med sina attribut inom rundbågiga fält. Hörnen markeras av kolonner.

Bänkinredningen är sluten och delvis från tidigt 1700-tal. Förändrades med nya sitsar och ryggstöd 1937. Dörrarna är motivmålade på 1700-talet. Blom- och bladmålningar finns på tre bänkskärmar och är ursprungliga. Landskapsmåleriet tillkom 1758. Bland annat finns Månstorps gavlar avbildade. Den röda färgsättningen omkring bilderna tillkom 1937 vid Græbes reovering. Bänkarna öster om predikstolen är dubbelbänkar för att kunna sitta vända åt båda hållen.

Bänk med Månstorps gavlar.

Henrik Bille o Christence Viffert

Predikstol.

Orgeln är från 1937 och byggd av Th. Frobenius & Co, Lyngby, Danmark. Fasaden från 1853 är till kyrkans första orgel. Fasaden är indelad i tre fält med synliga pipor, avdelade med pilastrar. Mittfältet är högre. Dekorerad med voluter, akantusfris, fialer och pinjekottar. Målad i grått och guld. Orgeln används för närvarande inte men en reovering är planerad.

Kororgeln är byggd 1981 av A Mårtensson i Lund. Den står inom ett bänkkvarter i söder.

Storklockan är gjuten 1929 av M & E Ohlsson i Ystad. *Lillklockan* är omgjuten 1815 av Lars Olsson. Båda klockorna pryds av inskriptioner och växtbårder.

Övrigt

Kormatta, altarmatta, antependium vävda vid AB Märta Måås-Fjetterströms verkstad. Kormattan är ritad av Barbro Nilsson medan övriga är ritade av Märta Måås-

Fjetterström. Skisserna finns uppsatta i sakristian.

Minnestavlor över avlidna från mitten av 1800-talet. Akvareller med kransar av tyg/papper. Hänger bland annat i sakristian.

Kyrkogården

Kyrkogården har medeltida ursprung. Dessa anses allmänt ha varit inhägnade, betande ängar. Gravarna utformades ofta som små kullar med träkors.

Vid 1800-talets början var kyrkogården liten, kvadratisk kring kyrkan. Söder om kyrkan låg prästgården, väster om fanns klockarebostället. Kyrkogården utökades åt väster på klockarejorden vid mitten av 1800-talet. Förmodligen reglerades kyrkogården då, gravplatserna omgärdades med liguster eller buxbom och gångar anlades. Trots detta blev kyrkogården för liten och utökades åt söder på prästgårdsmarken. Utvidgningen genomfördes i två etapper, i början och mitten av 1900-talet.

Antagligen under 1960-70-talet rationaliserades kyrkogården och omgärdningarna av häckar togs bort och marken såddes med gräs på gamla kyrkogården.

Urngravplatser anlades 1964 i grässlätten mellan gamla delen och den södra utvidgningen.

1982 invigdes en minneslund i sydvästra hörnet. Den omgestaltades 2004 av konstnär Helge Lundström. 2019 anlades askgravplatser på gamla kyrkogården. Kastanjerna i västra gränsen sågades ner 2019, planer finns på plantering av lönn istället.

Beskrivning

Kyrkan ligger på en liten höjd med sluttande mark omkring. Kyrkogården omges av en putsad mur avtäckt med tegelpannor mot norr och öster från mitten av 1800-talet. Innanför står några stora kastanjer och tuja. Mot Bygatan i väster avgränsar en låg kvadermur utan bruk med ett smidesstaket ovanpå. I söder finns en buxbomshäck. En gång genom en bred dekorativ gjutjärnsgrind leder från Bygatan till kyrkans huvudingång i tornet. Gången är kantad med en allé av lindar.

Gamla delen av kyrkogården är grässådd med gångar belagda med singel. All tidigare omgärdningar av gravplatserna är borttagna. Flera gravplatser är stora med familjegravar eller gårdsgravar. Gravstenarna, blandat gamla och nya, är placerade i gräs. Här finns flera kalkstensvårdar med rundad ovkant från början och mitten av 1800-talet, högresta stenar i granit och diabas i form av t ex obelisk och avbruten kolonn från slutet av 1800-talet samt moderna stenar i form av ett hjärta. I ett kvarter i nordväst står äldre ditflyttade stenar som står tätt. I sydvästra hörnet ligger Månstorps gårds arrendatorer. De nya askgravplatserna från 2019 är anlagda norr om kyrkan i en cirkel med perenner och liggande naturstenar med namnbricka i metall.

Södra nyare delen ligger lägre än den äldre delen och de skiljs åt med en häck och en grässlånt med urngravstenar. Nya kyrkogården har stora gravplatser mestadels omgärdade av buxbom, enstaka med stenramar. Här finns bland annat bautastenar i granit blandat med nyare horisontella stenar. I sydvästra hörnet finns minneslunden formgiven av Helge Lundström. Den innehåller damm med vattenfall omgiven av perenner och gatsten.

Vintergröna buskar växer på både gamla och nya delen.

Flygbild från söder. Foto: Pär-Martin Hedberg. Trädkransen längs Bygatan är nertagen efter bilden togs.

Kyrkogården väster om kyrkan. Lindallé.

Minneslunden.

Byggnader på kyrkogården

I nordvästra hörnet finns en ekonomibygnad som sammanfaller med kyrkogårdsmuren. Fasaden är spritputsad, sadeltaket belagt med rött lertegel och portarna är klädda med grön panel. Huset är ursprungligen spruthus från mitten av 1800-talet som gjordes om till bårhus på 1930-talet och senare till förråd/vaktmästeri.

Kulturhistorisk karaktärisering för Västra Ingelstads kyrkoanläggning.

Kyrkan ligger i en kyrkby som utvecklats kraftigt under 1900-talet och fortsatt expansion är planerad. Rester av den gamla bondbyn med gatuhus finns delvis kvar längs Bygatan som är den forna landsvägen med medeltida ursprung.

Kyrkan ligger på en höjd vid Bygatan. Kyrkogården är delvis muromgärdad med trädkrans och dekorativ gjutjärnsgrind. Äldre och nyaste delen är klart urskiljbara. Gamla kyrkogården är tyvärr helt grässådd och alla inramningar runt gravplatserna är borttagna. Kyrkogården innehåller flera gravstenar av kalksten från början av 1800-talet i empirestil och olika högresta sekelskiftes granitstenar fram till idag. Här finns även gårdsgravar knutna till enskilda gårdar.

Den nya delen från början av 1900-talet karaktäriseras av sekelskiftesideal med inramade gravplatser med buxbom eller stenramar och är belagda med singel. Minneslunden är vackert utformad med damm och litet vattenfall.

Kyrkan har spår av många tidsåldrar.

Delar av långhuset är medeltida från 1100-talet. Kyrkan har östförlängts med kor och gravkammare på 1500-talet, med ett torn på 1800-talet samt vapenhus på 1300-talet. Spår av det romanska murverket är synligt med ett igensatt fönster ovan valven och hörnkedjan där långhuset tidigare avslutades.

Kyrkan har påverkats på flera sätt av innehavarna på Månstorps gods i fråga om tillbyggnader, gåvor och gravar.

Tillbyggda vapenhus i söder har många kyrkor i Skåne haft, men vanligtvis har vapenhusen rivits när ett torn byggts och ingången flyttats dit. Men i Västra Ingelstad finns det kvar.

Östförlängning under senmedeltiden har skett i ett 40-tal kyrkor i Skåne. De är koncentrerade till sydvästra Skåne. Tillbyggnaden i Västra Ingelstad initierades förmodligen av Anne Rudsdotter på Månstorps gods. Hon ville bli begravd under altaret och det behövdes ett bredare kor för det nya altarskåpet.

Gravkammare har funnits i flera kyrkor men det är mycket ovanligt att de finns kvar, fortfarande är vilorum och går att besöka som i Västra Ingelstad.

Östgaveln byggdes om vid en gravläggning till en påkostad skånsk barockgavel som var populärt vid 1500/1600 skiftet. Även Maglarps, Genarps och Västra Tommarps kyrka har liknande gavlar. I Västra Ingelstad är gaveln personanknuten till Christence Viffert på Månstorp. Hon och hennes man är även porträtterade på en sten inne i koret.

Kyrkorummet är långt och smalt. Det är välvt med låga kryssvalv från 1400-talet i långhuset med ojämn yta i kapporna. Ljuset är dämpat från fönstren. Tegelgolvet och bänkarna har en varm röd färg. Bänkdörrarna har motivmålningar från 1700-talet vilket är ovanligt, bland annat med motiv från trakten med Månstorps gavlar. Även läktaren har tidstypiska 1700-talsmålningar.

Koret domineras av altarskåpet från Antwerpen från 1520-talet och är kyrkans värdefullaste inventarie. Altarskåp har funnit i många kyrkor men få är bevarade. Det finns 16 bevarade medeltida altarskåp i Skåne, enligt Lena Liepe. Av dessa är Västra Ingelstads altarskåp ett av Skånes mest praktfulla och välgjorda. Det är det enda skåpet från Nederländerna i Skåne. Vanligare är att altarskåpen kom från Nordtyskland eller var inhemska. Skåpets olika bildscener är uppbyggda i flera skikt med stark djupverkan. De många figurerna är mycket detaljerat och omsorgsfullt utformade med individuella ansiktsdrag, fint målade och med eleganta dräkter. Gestalterna agerar och gestikulerar. Altarskåpet har mycket stort kulturhistoriskt värde och är unikt i Skåne.

Att tänka på

- Kyrkogårdens omgärdning med murar och gjutjärnsgrind är betydelsefulla.
- Inflytandet från Månstorp gård är märkbart på flera ställen i kyrkan.
- Kyrkans altarskåp är ett av Skånes mest praktfulla. Det är Skånes enda skåp från Nederländerna. Det har mycket stort konsthistoriskt och konstnärligt värde.
- Det är mycket sällsynt med bevarade gravkammare i skånska kyrkor.
- Läktaren och kyrkans bänkdörrar har målningar från mitten av 1700-talet vilket är ovanligt att de finns bevarade.
- Kyrkan har flera textilier från den välkända verkstaden Märta Måås Fjetterström. Hennes skisser finns dessutom bevarade i sakristian.

Skydd m.m.

Kyrkan och kyrkogården skyddas som kyrkligt kulturminne enligt 4 kap.

kulturmiljölagen. Tillkommen före 1939. Omfattas av tillståndsplikt 4 kap. 3§. Kyrkotomten ligger inom reg. Fornlämning L1989:7759 som utgör den ungefärliga bytomten efter äldre kartor. Fornlämningar skyddas enl. 2 kap. kulturmiljölagen. Kyrkotomten är inom riksintresse för naturvärden; Backlandskapet söder om Romelåsen. Dessutom inom kulturmiljöstråk, Landsvägen Malmö-Ystad, utsedd av länsstyrelsen.

Källor och litteratur

- Skåne, Landskapets kyrkor*, red. Markus Dahlberg, Riksantikvarieämbetet, 2015
- Sockenkyrkorna – kulturarv och bebyggelsehistoria*, Riksantikvarieämbetet, 2008
- Vård och underhållsplan för Västra Ingelstads kyrka*, Caroline Ranby, 2016
- Vård- och underhållsplan för kyrkogården*, Barup & Edström arkitektkontor, 2016
- Lunds stifts orgelinventering*, Anders Johnsson, 2018-07-11
- Murar, monument, människor. Om västra Ingelstads sockenkyrka*, Ernst Frostin, 1983
- Byarna vid landsvägen, Månstorps kommuns sju socknar*, Ernst Frostin, 1982
- Den medeltida träskulpturen i Skåne*, Lena Liepe, 1995
- Kyrkorivningar och kyrkobyggen i Skåne 1812- 1912*, Siegrun Fernlund, 1982
- Kyrkbyar och städer i förvandling*, Eva Persson och Agneta Staaf, 1977
- Kulturmiljöprogram, Vellinge kommun*, Daniel Melchert, 2019-04-24

Övriga uppgifter

Denna rapport, en kulturhistorisk karaktäristik och bedömning av Västra Ingelstads kyrka, Skytts kontrakt, har upprättats av:

Kristina Simonsson, (rapportförfattare, inventering och foto) Arkitekt SAR/MSA, Certifierad sakkunnig avseende kulturvärden.

Karl Johan Kember (granskning), Arkitekt SAR/MSA, Certifierad sakkunnig avseende kulturvärden.

J AIS arkitekter AB, Sundstorget 3, 251 21 Helsingborg, 042-14 92 30, www.jais.se

Inventeringsdatum: 2019-08-07

Färdigställd rapport: 2019-11-22

Västra Ingelstads kyrka - byggnadsbeskrivning

Stomme:	Murverk – Tegel Murverk-Natursten
Fasadmaterial:	Puts
Fasadkulör:	Vit
Takform:	Sadeltak Spira
Taktäckningsmaterial:	Plåt-skivtäckning Takpannor-lertegel, strängpressade, enkupiga
Byggnadsdel:	Torn-väster Långhus Kor-öster-fullbrett Sakristia (f.d. vapenhus)-söder